

Verklaring

Hoger algemeen voortgezet onderwijs in Nederland (havo, vanaf 2007)

Het **hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo)** valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en wordt geheel door de rijksoverheid bekostigd. De onderwijssoort wordt geregeld in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO).

De opleiding heeft een nominale studieduur van vijf jaar (leeftijd 12 tot 17 jaar), wordt gevolgd na acht jaar basisonderwijs (leeftijd 4 tot 12 jaar) en maakt deel uit van het Nederlandse systeem van algemeen voortgezet onderwijs. Het studiecursus van het havo bestaat uit een onderbouw (de eerste drie leerjaren) en een bovenbouw (leerjaren vier en vijf).

Het doel van de opleiding is leerlingen een brede algemene ontwikkeling te geven en ze voor te bereiden voor toegang tot het hoger beroepsonderwijs.

Bezitters van een havo-diploma kunnen worden toegelaten tot een hogere beroepsopleiding, hbo (artikel 7.24 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, WHW). Daarnaast kunnen ze doorstromen naar het vijfde leerjaar van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) dat de leerlingen voorbereidt op een studie in het wetenschappelijk onderwijs (wo). Ook kunnen ze doorstromen naar het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

Aan het einde van het derde leerjaar van het havo moet een profiel voor de bovenbouw worden gekozen. Een profiel bestaat uit een samenhangend onderwijsprogramma dat de leerlingen voorbereidt op een opleiding op een hbo-instelling. Er zijn vier profielen, te weten:

- Natuur en Techniek
- Natuur en Gezondheid
- Economie en Maatschappij
- Cultuur en Maatschappij.

Havo		Natuur en Techniek (NT)	Natuur en Gezondheid (NG)	Economie en Maatschappij (EM)	Cultuur en Maatschappij (CM)	
Gemeenschap- pelijk deel	Nederlands	400	400	400	400	
	Engels	360	360	360	360	
	Maatschappijleer	120	120	120	120	
	Lich. opvoeding	120	120	120	120	
	Ckv	120	120	120	120	
Profielvakken verplicht	Wiskunde B	360				
	Natuurkunde	400				
	Scheikunde	320				
	Wiskunde A (of B) (1)		320			
	Biologie		400			
	Scheikunde		320			
	Wiskunde A (of B)			320		
	Economie			400		
	Geschiedenis			320		
	Geschiedenis				320	
	Mod. vreemde taal				400	
Profielkeuzevak	NLT	320				
	NT: 1 vak	Wiskunde D	320			
		Informatica	320			
		Biologie	400			
	NG: 1 vak	NLT		320		
		Aardrijkskunde		320		
		Natuurkunde		400		
	EM: 1 vak	M&O			320	
		Aardrijkskunde			320	
		Maatschappijwet.			320	
		Mod. vreemde taal			400	
	CM: 1 m-vak	Aardrijkskunde (m)				320
		Maatschappijwet. (m)				320
		Economie (m)				400
	1 c-vak	Kunstvak (c)				320
		Filosofie (c)				320
		Mod. vreemde taal (c)				400
Profielwerkstuk	Profielwerkstuk	80	80	80	80	
Het vrije deel	Keuze-examenvak	320	320	320	320	
	Geheel vrij deel	280	320	320	320	
Totaal aant. uren		3200	3200	3200	3200	

Toelichting Diploma/cijferlijst

Leerlingen die slagen voor het examen ontvangen een havo-diploma. Havo-eindexamenkandidaten ontvangen een lijst waarop de volgende gegevens worden vermeld:

- de cijfers voor het schoolexamen
- volgens welk programma elk vak is geëxamineerd
- de cijfers voor het centraal examen
- de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk
- de beoordeling van het profielwerkstuk
- de beoordeling voor de vakken culturele en kunstzinnige vorming 1 en lichamelijke opvoeding 1
- de eindcijfers voor de examenvakken
- de uitslag van het eindexamen.

Om een vergelijking te kunnen maken tussen het Nederlandse waarderingssysteem en het systeem van een ander land, volgt een verklaring van de cijfers 1 tot en met 10:

10 - uitmuntend	5 - bijna voldoende
9 - zeer goed	4 - onvoldoende
8 - goed	3 - zeer onvoldoende
7 - ruim voldoende	2 - slecht
6 - voldoende	1 - zeer slecht